

בעניין קדושת בית הכנסת
אריה ליבוביץ

I. The concept of Mezuzah - ואהי להם למקדש מעט, אמר ". מקדש מעט" רבינו יצחק: אלו בתים נסיות ובתי מדרשות שבבבל.

A. Halachic Equation.

שוו"ת הר צבי אורח חיים א סימן פה ד"ה ומאהי טעמא - ומהאי טעמא - לעניין מגליה דף בט עמוד א

יש לדון גם לעניין הלאו דלא תביה תועבה אל ביתה שלא יהא בבית הכנסת ממשום שאינו בכלל ביתך וכדייתא ביוםא (דף יא ע"ב) לעניין מזוזה שחכמים פוטרים ביהיכ"נ ממזוזה אם אין שם בית דירה, ומפרש"י שם (דף יב) משמע שטעם של חכמים שפטורים ביהיכ"נ ממזוזה הוא ממשום שאין לו בעליים מיוחדים لكن לא היה בכלל ביתך, שכותב שם בד"ה דרכיכם ז"ל: דרכיכם שהוא מקום שוקים וمتיקבים שם מנקומות הרבה והיא עשויה לכל הבא להתפלל ואין לה בעליים מיוחדים, ולשון הגמרא שם (דף יא ע"ב): מהו דעתם באיתך ולא בתיהם, שאין בהם בית דירה. ואולם ברמב"ס ה' מזוזה משמע שטעם הפטור של מזוזה ביהיכ"נ הוא ממשום דזהה כלשונות והעזרות שאין בהם בית דירה שפטורים לפי שהם קודש (ומה בית שהוא חול אף כל שהוא חול יצא אלו שהם קודש). ויעוון בשוו"ת חות"ס יור"ד סימן רפואן שנשאל ע"ז שכותב הרמב"ס שביהיכ"נ פטור ממזוזה מפני שהוא קודש ובגמרא יומה ליתא האי טעמא, ועוד הרצי ביהיכ"נ קדושתו מדרבנן ואיך יפטור מזוזה מפני קדושתו והשיב שם החות"ס ותונן תירוץ הווא שאפילו להסבירים שאין קדושת ביהיכ"נ מן התורה מ"מ דירת גבורה היא שד' אלקי בא בו ושוכן בתוכו. ובמזוזה כתיב ביתה היינו דירת חול ולא דירת גבורה, ולכן אין יש בה בית דירה גם להדיות מקרי ביתך, אבל כל שהשכינה שרויה בתוכה ולא הדירות כמו ביהיכ"נ שאמרו חז"ל במת' מגילה ואהיה להם מקדש מעט אלו בתים נסיות, הרי היא דירת גבורה ולא הדירות.

מנחת אשר במדבר סימן נד אות א' - בשדי חמד מערכת הכללים אות ב' מ"ד האריך לדון אם יש מצות עשה לבנות בית הכנסת והביא מדברי הזוהר הקדוש הניל' "עשה לי מקדש כל כי כנשתא בעלמא מקדש אקררי" דאך לבנות בית הכנסת בכל מצות בניין המקדש הוא והביא כן מספר שנות ימיון וספר נהמוד לмерאה ולעומתם הביא פוסקים רבים דאין מצוה בbuilding בית הכנסת אלא הקשר מצוה בלבד הא.

ספר המצוות לרמב"ס מצות לא תעשה טה - והמצוות הס"ה היא שהזהירנו מנטוץ ומאבד בת עבותת האל תלעה ומאבד ספרי הנבואה ומלמחוק השמות הנכבדים והדזונה לה. ולשון האורה שבאה בזה העניין הוא אמרו ר"פ ראה לא תעשו כן לי' אלהיכם אחר שקדם [שם] הצווי ע' קפה(ן) לאבד עבודה זהה ולמחות את שמה ולהרווש בתיה ומזבחותיה כולם ובאה האורה ואמר לא תעשו כן לי' אלהיכם. וכל מי שעבר על דבר זה כגון שיחירות שום דבר מן ההיכל והמזבח והדזונה להם או שימחה שם משמות יי' ליקה. ובסוף מכות (כב) א' התבואר בלשון הגמרא שמי שרף עצי הקודש ליקה, אמרו ואורה תמי מהכא מן ואשריהם תשרפון באש לא תעשו כן לי' אלקיכם. וכן התבואר שם שהמוחק את השם ליקה, אמרו ואורה תמי מהכא ואבדתם את שמות לא תעשו כן לי'. וכבר התבואר שמהוחק את השם ליקה ופרק רביעי משובעות (לה אן):

a. Perhaps punishment is different. הסטור אפילו בין אחת דרך השחתה מן המזבח או מן היכל או משאר העזרה ליקה שנאמר בעבודת כוכבים כי את מזבחותם תתוציאו וכותבו לא תעשו כן לה' אלהיכם, וכן השורף עצי הקודש דרך השחתה ליקה שנאמר ואשריהם תשרפון באש וכותיב לא תעשו כן לה' אלהיכם.

מנחת אשר שם אות ד' - כתוב היראים קד דכים שאסור מן התורה להנות שמן מההקדש והנהנה מעל בהקדש כך אסור להנות מבתי נסיות ומבתי מדרשות שנתיחסו ל תפילה שוגם הם הקודש עיי"ש. והנה ברור אכן מעילה יוצאים נכסים בית הכנסת ונכסיו וכי יש בזה אשם מעילות ותשליומי חומש ואטו נאמר דעת ידי מעילה יוצאים נכסים בית הכנסת לחולין ופקע רשות ההקדש. ואפשר אכן שאין בבית הכנסת דין מעילה אפשר שיש בו איסור מעילה וכמו שכתבו התוס' בנדרים י. לגבי קדשים קלים שאין בהם מעילה דמכל מקומות יש בהם איסור הנהה דוריתא ועיין צ"ע.

ארץ הצבוי סימן יב אות ט' - עיין חידושים רעך"א לאו"ח ריש סימן קן שהרמב"ס כתב בהלכות

עבודה זרה שהנוטע אילן אצל המזבח או בכל העזרה בין אילן סרק בין אילן מאכל הרי זה לוקה. והר"ר דוד ערמאה ב[ירושו על הרמב"ס כתוב דאפילו אצל בית הכנסת אשר מדרבן וסיפר לנו רבנו שליט"א שהבעה"ב שבעיר ברиск רצו לנטוע ילנות בחצר שלפני הבית הכנסת ואסרו להם הרבניים וכדברי רע"א הנ"ל עד שנתמנה הגר"ח צ"ל לרבי העיר והוא התיר להם וכ"פ הנsei"ב בתשובה משיב דבר על פי תשובה בנין ציון ט'

מנחת אשר שם אותן ו' - והנה מהלך נפלא כתוב הגר"ש סופר במקتاب סופר ח"ב. B. Structural Equation. סימן א' ויסוד דבריו דכל מבנה בית הכנסת וצורתו מכון נגד בית המקדש: ארון הקודש ובו ספרי תורה כנגד קודש הקדשים ובוلوحות העדות וספר תורה שבארון, עמוד התפילה כנגד מזבח הקטורת שביחילך דכתייב "תכוון תפלי תקורת לפניך משאות כפי מנוחת ערב" מנורה בדרכם דהינו נר חנוכה כנגד מנורת המאור שבדром, והבימה שבמרכז בית הכנסת כנגד מזבח החיצון, ולכן נהגו לעשות בימה זו מוגבהה לעשותה בה כסם שעולין למזבח ע"ג הגבש והבימה hei נהי כנגד המזבח לפי דברי הגמ' במגילה לא: ذكورין בתורה פרשיות הקרבנות כדי שיחשב כאילו הקריב קרבנו, ומושום כן נהגו דlbraceין ברכת הגומל כאשר עולים לתורה כמו שהקריבו קרבן תודה ע"ג המזבח.

1. Door of the shul. שולחן ערוך אורח חיים הלכות בית הכנסת סימן קן סעיף ה - אין פותחין פתח בהכ"נ אלא כנגד הצד שמתפללי בו באotta העיר, שאם מתפללי מערב יפתחוו למזרח, כדי שישתחוו מן הפתח נגד הארון שהוא ברוח שמתפללי נגדי
2. Height. שולחן ערוך אורח חיים הלכות בית הכנסת סימן קן - אין בונים בהכ"נ אלא בגבהה של עיר, ומגביהו אותו עד שייה גובה מכל בתיהם בעיר משנה ברורה סימן קן ס"ק ה - גובה מכל בתיהם בעיר - שנאמר לrome את בית אלהינו. ויש מקומות שאין נזהרין בזיה...
3. Placement of Bimah. ארץ הצבי סימן יב אות ח' - כמו שבמקדש היה המזבח באמצעות כמו כן בבית הכנסת בעניין שתהא הבימה באמצע (ח"ט ס"ב בתשובה חאו"ח סימן כח)
4. שם - וכך שבמקדש היה העזרה מיוחדת לגברים וערת נשים מיוחדת לנשים כמו כן בבית הכנסת בעניין מחיצת המפרצת בין הגברים לבין הנשים (עיין ש"ת מהר"ס שיק חאו"ח סימן עז)
5. שם - וכך שבביהת המקדש היה רק ארון אחד בין כתמי כתמי כנסיות אין לעשות יותר מארון אחד בכוכל המזרחי [כן שמעטי בשם מ"ר הגריד"ס שליט"א והשו לשון רשי בפירוש על התורה ריש פרשת קרח אנו אנו לנו אלא ד' אחד, ארון אחד...]
6. ואף דעתה אחת יש בפוסקים שכמו שהעזרה הייתה ביריבוע כמו כן צורת בית הכנסת צריכה להיות ביריבוע ולא בעיגול ולא טריגון ולא פונטיגון
7. שם - והשקה תשובה אמרוי יושר ח"ב סימן קעג דכמו אסור לשנות בצורת בניין בית המקדש מקרה דדה"י דהכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ה' נביית הכנסת אשר דינו כמקדש מעט ג"כ אין לעשות בו שום חדשות, ומה"ט (בצירוף עוד טעימים) אסור לעשות החופה לפני ארון הקודש

II. ארץ הצבי סימן יב אות ב' - ובביאור עניין זה דמתקדש מעט שמעטי מכבוד. Rav Schachter's approach. מ"ר הגריד"ס שליט"א דכל עניין המשכן והמקדש הוא להיות לנו מקום מיוחד להוועד שם עם השכינה ועניין זה מתקיים בין בבייהם"ק ובין בבייהם"נ אלא שההבדל שביניהם הוא שבית המקדש הוא בית ה' ושםה אנחנו מבקרים אצלנו להוועד אותו י"ט ואלו ביהכ"נ הוא בינוינו והש"ת מברך אצלנו בצד להוועד אתנו ולזה החילוק התכוון הרבה רבא בברכות סג. כי בינו מה ביתו אפקנדראיא קפיד איןש ארקייה ומגעלא לא קפיד איןש אף בית הכנסת קפנדראיא הוא דאסור רקייה ומגעלא שרי כלומר ואילו בבית המקדש אף רקייה ומגעלא אסירי דבבית המקדש שהוא בית ה' ואנחנו אורחים אצלנו שיק יותר הדין של מורה המקדש אבל בבית הכנסת שהוא על פי דין בינוינו והש"ת אך לה נוהג בו דין זה דמקדי תיראו בכל תוקפו לאחר שסוף כל סוף איןנו בבית ה' אלא בינוינו וההלהכה רק דורשת שכל הנאה ש אדם רגיל להקפיד שלא תיעשה בתוך ביתו אסורה היא בבייהם"נ, מכח ה' קרא דמקדי תיראו. ועיין משנ"ב סימן קנא בשעה"צ אות טו דלאותם העשירים דמקפידים בבייהם על הרקייה א"כ גם בבית הכנסת ובית המדרש יהיה אסור להם לרוק. ועיין"ש במחבר ס"ח טיט שעל רגליו ראוי לקנחו קודם שיכנס להתפלל ומה"ט העיר רבנו שליט"א שבימות הגשמיים והשלגיים שהחולכים ברחובות העיר בגאלашען ובראבער"ס ע"ג המunnelים אסור ליכנס לבית הכנסת בעוד הגאלاشען על מנעליו דסתם בנ"א מקפידים על כך שלא ליכנס לביהם עם הגאלашען ודין כבוד בית הכנסת תלוי הוא במה שסתם בני אדם רגילים להקפיד עליו בתוך ביתם וכגמרא סוף ברכות הנ"ל עכ"ז. וראי לעורר ע"ז ברבים

מי אין העולם רגילים ליוזר זהה.

A. Another ramification. מפנני הרב עמי מה - ובשעת השיעור הזכיר בזה רבנו דסתם בני אדם מקפידים על כךשמי שמתארח אצלם לא יליך לצועד בביותם אנה ואנה הלוך ושוב אלא ישבו במקום אחד. והכי נמי בבית הכנסת בזיון בית הכנסת הוא במוחה שלרבה ונוהגים לצועד אנה ואנה באמצע התפילה. וכן מצאתי כתוב בשם הגרא"ת שהיה אומר שזה לא נכון שתלמידי ישיבת ואלאזין היו צעדים הלוך ושוב בבית המדרש ואמר בהלצת שמה שנזכר בשונה דברות שאחד מעשרה ניסים שהו בבית המקדש היה מה שהוא עומדים צופפים ומשתוחים רוחחים ולכוארה במה שהוא עומדים צופפים בזה לא היה שום נס רק במא שבעת השתחוויה היה מספיק מקום לכל אחד ואחד להשתחוות ברוחחה ולמה נזכר בשונה מה שהוא עומדים צופפים אלא ודאי לכך באירוע שהבחורים מסתמא היו רוצחים לצועד הלוך ושוב אף שמה בבית המקדש והיה בזה משום בזיון היה המקדש ולאחר עשה הקב"ה נס שייהו עומדים צופפים שלא יוכל לצועוד כמו שנחגו לצועוד בהיכל הישיבה.

III. Some important issues.

A. Status of the Ezras Nashim:

1. והנה נחלקו האחרונים לגבי עזרת נשים בבית הכנסת מה גדר - **מנחת אשר במדבר סימן ג' אות ד'**. קדושתו לדעת החכמת אדם הלכות כוכבים כלל פ' סעיף ט' או אין בו קדושה כלל אך לדעת רוב האחרונים יש בו קדושה אף שאין קדושתו גדולה בקדושת בית הכנסת. בש"ת דברי חיים ח"ב או"ח סיימון יד כתוב אכן דיש קדושה בעזרת נשים שהרי נשים חייבות בתפלה מ"מ קדושת עזרת האנשים גדולה מקדושתם ממשום דיש הרבה דברי קדושה הנוגאים בבית הכנסת ואינם נהוגים בעזרת נשים כגון תקיעת שופר נ"ח קדיש וקדושה דהוי דבר שבקדושה שאינה בנשים עי"ש וכעין דבריו בסוגנון אחר כתוב בש"ת צמח צדיק או"ח סיימון ב' קדושת בית הכנסת עדיף ממשום שיש בו ראות קדוש עי"ש, ומ"מ למדנו בדבריהם דעתיך קדושת בית הכנסת נהוגת גם בעזרת נשים כיון שהן חייבות בתפלה אך מ"מ יש קדושה יתירה בעזרת האנשים. ובදעת החכמת אדם צריך לומר דכל יסוד קדושת בהיכ"ג אינו אלא ממשום תפלה בציור דזה גדר בבית הכנסת שהוא מקום מועדף מיוחד לתפלת הציבור וכיון דאין תפלה בציור בנשים ואין הן מctrיפות לדבר שבקדושה אין בעזרת נשים קדושת בית הכנסת וכבר הארכתי בזה בתשובה ואכמ"ל.
2. מעשה אירע שבנו בית הכנסת חדש ולא שיערו על נכוון ועשו את עזרת - **מפנני הרב עמי מו' אות ג'** הנשים קטינה מדי ועזרת הגברים גדולה מדי ונוטעורה השאלה היאך אפשר לקחת חלק מעזרת הגברים ולשנותו לעזרת נשים מאחר שכטבם הפסוקים שיש בזה ממשום מעליון בקדוש ולא מורידין והורה רבנו על פי דברי האחרונים שמתחילה יגבילו אותו החלק שמעזרת הגברים בחבלים שלא יתפללו הגברים שמה על כמה שבועות ואח"כ ימכרו אותו למישחו פרט על מנת להפרק את קדושתו ורק אח"כ יקנותו חברי בית הכנסת בחזרה מאותו האדם הפרטיו ויקדשו בקדושת עזרת נשים.

B. Aron even with the wall:

1. Rav Moshe Feinstein מז - הנה בדבר שורוצים לבנות - **ש"ת אגרות משה אורח חלק ב סימן מז** את ארון הקודש בתוך הקotel באופן שכוטל המזורה היה שוה ונמצא שמקום הארון שהיה עומד שם עד עתה ישאר חלק מבית הכנסת, שפיר כתוב כת"ה דאף מקום הארון רק בקדושת בהיכ"ג וממילא אין באותו מקום שום הורדה מקדושה בזה שיסירו משם הארון. ואף שמקום בהיכ"ג יש בו קדושה דביהכ"ג כמפורט ב מגילה דף כ"ו בתילא דברי כנישתא ואייפסק כן בסימן קנ"א סעיף י', ואף בבתים נסויות שמכסין ברכפה של קרשים נמי אסור אף המקום דלא מצינו חלק בזה וא"כ במקומות ארון היל' להיות בקדושת ארון, מ"מ הא מפורש בכורסיא שהוא כסא שמניחין עליו הס"ת להרמב"ם פ"י מס"ת ה"ד ולהש"ע סיימון קנ"ד סעיף ג' שرك ממשום שלפעמים נותנין עליו הס"ת ללא מטרחת הוא תשמש קדושה ובב"ז היה לו רק קדושה דביהכ"ג. ואף בארון גופיה איתא בק"ג פ' בני העיר סיימון ב' דלידין דמלבישין הס"ת במטבחת ומעיל הו הארון תשמש דתשמש וכון ממשמע מכ"מ שם שלא חילק בין כסא לארון
2. **ארץ הצבי סיימון יב אות ח' ס"ק ר' ועד"ז** היה נראה להוסיף עוד ולומר בתורץ אפשר - דכמו שבמקדש היה הארון בתוך ההיכל ולא רק במסוף לה מבחו כמו כן בבית הכנסת איןנו נכוון להסיר את ארון הקודש מותוך הרשות של בית הכנסת ולקובעו מבחו כדי לאשווין לכוטל המזורה כוטל שווה מימין לשמא

ארץ הצבי סימנו יב אות יא - והנה בשנים האחרונות נתהוו מנהג חדש בכמה בתים כניסה. Tzeniyus. שאף שבכל יום הנשואות הולכות בגלוי שערות ראשן ואין נזהרות בדיון הגمراה כתובות דודת משה ודת יהודית מכל מקום בשעה שבאות להתפלל בבית הכנסת הן מכוסות את שער ראשן ובודאי אין הנגגה זו נוכנה מה שאין מכוסות את שערות ראשיהם כבמה מכומות בכתב הגדת ח'צ החפץ חיים ז"ל ועוד כמה גדולים אך נראה שהיא שמה שמקפידות על כסוי שערות ראשן בשעה שהולכות לבית הכנסת עניין זה שי לו מקור חשוב בגמרה. במסכת יומא מז. ת"ר שבעה בניים היו לה لكمחת וכולם שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לך [ועיין ח"א למהרש"א] אפשר שהיו מכירים בעלה שלא היה לו זכות כ"כ והיה ברור להם שחסיבות וגדלות הבנים היה הכל בזוכותה ולא בזוכותן] אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלען שער - הרי מתבאר מדברי הירושלמית שענין הצניעות היא הגרמת להשתראת השכינה. והשוה פרשי עה"ת לפرشת תרומה על הפסוק וכפלת את היריעה הששית אל מול פניהם האهل דומה לכלח צנעה המכוסה בסעיף על פניה וצ"ע כונתו. ואולי זה ר"ל דביבות הצניעות זכו לגילוי השכינה במשכן ויסוד עניין זה מתבאר להדייה בפרשת כי יצא ולא יראה בך ערונות דבר ושב מאחריך דאי-הצניעות גורם לסלילוק השכינה. והשוה מה שהביא רשי על הפסוק בפרשת מטות הון הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם שא"ל בלעם בואו ואשאכם עצה אלקיהם של אלו שונא זמה הוא וכו' שאף אמות העולם ידעו יסוד זה שהפריצות גורמת לסלילוק השכינה מכלל ישראל וככ"ל ומעתה י"ל דמאי אחר שבית הכנסת הוא בחינת מקדש מעט שפיר יש להזכיר ביותר על גדרי הצניעות בבית הכנסת מאשר חוצה לו, בכדי שקפידה זו תועיל להשתראת השכינה אשר זהו כל עיריה ותכליתה של בית הכנסת וכאמור.

IV. Some well known teshuvos.

A. Bringing a seeing eye dog into shul.

שות' אגרות משה אורח חיים חלק א סימנו מה - הנה בדבר הסוגיא אשר למדנו לכבב - Rav Moshe להוליכו ומוכרח הכלב להיות תמיד אצלם יכול ליכנס לביה"כ להתפלל בצדור ולשםօען קדיש וקדושה וקה"ת וקריאות המגילה וכדומה אף שהכלב מוכרח ליכנס עמו או שיש בזו בזון להכנס בע"ח לביה"כ שהוא מקדש מעט. והנה איתא בירושלמי פ' בני העיר ה"ג ר' אימי מפקיד לספריא אם אתה בריש גביכו מלכלך באורייתא לגביכו ויהיו מקבלין ליה ולחמരיה ולמנוי, והוא משום דסובר כר"י בן לוי דאמר שם לעיל מזה בתים כניסה ובתי מדרשות לחכמים ולתלמידיהם, וכדאיתא גם בגמ' DIDON / מגילה/ בדף כ"ח אמר הרבה חכמים ותלמידיהם מותרין דאמר ריב"ל מאיןBei רבנן ביתה דרבנן, וכן אמר ר' אימי לספריא שאם הוא רק קצת בן תורה נמי נהשכ בבן תורה לגביז וזה ומוטר כשהוא אורח להיות שם עם חמورو וכל כליו והובא בר"ן במגילה שם. וא"כ חזינו דהכנסת חמור לביה"כ אין קלות ראש ובזון יותר מאכילה ושתייה דאם היה יותר מזה לא היה נינר לת"ח דatto לת"ח אין מוזהר על מורה דמקדש כדאיתא במוג"א /או"ח/ סי' קנא סק"ב, ודייק גם מלשונו הטור וש"ע דאין מילא אסור, וגם המוג"א הביא שם ירושלמי זה ברמז שכתב וכן הוא בירושלמי שת"ח מותר להתאכסן בבייה"כ נ עיי"ש, והוא ירושלמי זה שמספרש שוגם רשאי להכניס שם החמור, וגם הגרא בסק"ה הביא לשונו הרישלמי, וא"כ פוסקון כן. וכיוון שהוא רק מאכילה ושתייה הרי לזה מהני תנאי בבני כניסה שבחו"ל לאכול שם בשעת הדחק אף לכל אדם כדאיתא בר"ן שם בשם הרמב"ז שמהני התנאי אפילו בישובן לעניין שאם הוצרכו אנשי העיר להאכיל בהו עניינים או להשיכם שם והביאו הב"י /או"ח/ בס"י קנא. ואף שבש"ע /או"ח/ סי' י"א משמע שפסק דלא מהני תנאי כלל בישובן לעניין מאכילה ושתייה, עיין במוג"א ס"ק י"ד, אבל בסק"ב הביא גם שיטת הגר"א בשם או"ז שלל תנאי שרי אפילו בישובן לאכול ולשתות לכל אדם ואף שלא מדובר. והגר"א בסק"ה הביא הר"ן בשם הרמב"ז שלל תנאי מותר לכל אדם מדובר ומשמע שפסק כן וכך שפיר פסק המ"ב בavor הלכה ד"ה אבל שיש לסמוך על הרמב"ז שכן סביר גם הר"ן והרשב"א להתייר אפילו בישובן לכך פ' בשעת הדחק. וכמובן שבהרבה מקומות נהಗין להקל אף שלא בשעה"ד. ולצורך מצוה קצר כגון לאכול טעודה שלישית בשבת אף שאין צורך גדול שהרי יכול כל אחד לאכול בביתו נהగין כמעט בכל המקומות להתייר. ואף לעשותות ממשתת בקריאת החתן או בר מצוה נהגין להקל, אף שאין ברור שיש בזה עניין מצוה. והחסדים נהגין בכל בתים כניסה שלחן להתייר אף בדבר הרשות ממש כהא מאכילה ושתייה ביום היא"צ. א"כ מוכרחים לומר שנוהגין כרשי"ו והג"א בשם או"ז שמותר על תנאי אפילו בישובן לאכילה ושתייה וכח"ג אף بلا דוחק. ונמצאת שנספק עתה כן להלכה אף אם אולי רק בדורות האחוריים התחלו נהוג כן. ממופרש ברש"י בשפת דף י' אף במנהג כדעת ייחיד במילוי דאוריתית לעניין מותנות שכתב וכי היכי דאחו במנוג בראשית הגז בימי

ר"ג ולא מחינה בהו ונוהגنا כולה כוותיה השתא דנהוג אף במתנות לא משנין מנהга עי"ש, וכ"ש במילוי דרבנן כהא דאיסורי אכילה ושתיה ביביכ"ג. אך אף אם לא נימא בחדושא דרש"י דאولي החולקים על רשי' וסוברים דמתנות נהוגות בחו"ל שהוא הרמב"ם ושיטה ראשונה בש"ע י"ד סי' ס"א סעי' כ"א פליyi על רשי' גם בחודש זה, מ"מ בשעת הדחק ודאי יש לפ██וק להתיר שבזה הא מתירין גם הרמב"ן והרש"ב'A והר"ן וכדפסק המ"ב בבאור הלכה. ולכן כיוון שהחכמת חמור חזין שלא גרע מאכילה ושתיה יש להתיר בביב"ן שלנו שעל תנאי הן עשוות אם הוא בשעת הדחק לפ██וק המ"ב בבאור הלכה. ובודאי שכלב לא גרע מהחרור ואין לנו שעה"ז גדול מזה שאם לא נתירנו יתבטל כל ימי מתפללה בצבור וקה"ת וקריאת המגילה בצבור וגם יש מים שהעיגן = שהעגמו נפש = גדולה מאד כגון בימי נוראים וכיה"ג שרבים מתאספים עיון ברמא' או"ח/ ס"פ"ח, שלנו ראה גדולה שיש להתיר להסומה שהכלב שמוליכו צריך להיות אצלו תמיד, ליכנס לביביכ"ן להתפלל ולשםוע קה"ת וכדומה. אך טוב שישב סמוך להפתח שלא לבבל את הציבור. וגם יש להסתפק דאoli בכלל ליכא שום בזווית וקלות ראש בכנסית בהמה אלא שהחכמיה היא שלא לצורך תפלה אלא לצורך התאכונות כעובדא דירוש' אבל שהחכמיה היא לצורך תפלה של בעליו אפשר אין זה דבר בזווית וקלות ראש כלל, ויהיה יהיה מה שלא הזכירוזה לחודש דין משומך אצלו וזה אלא משום התאכונות שהזכיר המג"א בטק"ב, וכן זה בביביכ"ן של אי"ש אינו על תנאי שאג"כ לפ"ז יש להתיר או אבל אין זה ראה ברורה ועדין יש לעין בתני הנסיות של אי"ש אבל ביב"כ שלנו היא ראה ברורה לע"ז שיש להתיר. ועיון בברכות דן ס"ב שפרש"י בהא דאבי מרבייה אמרה מגדרת לו שה ומלמדתו שהולך עמו תמיד, והוא אבי היה כמעט כל היום בבייהם"ד וא"כ ממשמע קצת שהולך עמו גם לביהם"ד אבל על המעט מהיום שהיה הולך לעסקיו היה הולך עמו לא היה שיקן לשון תמיד. וגם הטעם שפירש"י כן הוא אדם לא היה עמו תמיד לא היה הולך עמו לבית הכסא ובמעט היום לא היה מתרגל ונמצא שגם מגמ' דידן יש ראה Katz, אך אין זה ראה ברורה, אבל מהירושלמי הוא ראה ברורה כדעליל. משה פינשטיין

2. Rav Soloveitchik מפנני הרב עט' מו אות ב' - פעם אירע שאדם סומא שילם بعد זכות מקום - תפילה בבית הכנסת بعد הימים הנוראים וביבאו בראש השנה לבית הכנסת הביא אותו את כלבו שהולך עמו תמיד לשלכת ברחווב והביאו אל תוך בית הכנסת. המתפללים שבבית הכנסת הקפידו עליו והתרטו בו שלא יכנס עם הכלב והוא התעקש והכניסו וברצונו למונען בחזקה מלינס עם הכלב דחפו והול הסומה לארץ והחזק והגיש תביעה בבית המשפט החייב שאלין נזקיין נגד אנשי בית הכנסת. השופט שבבית המשפט הכריע שענין תשולם הנזקיין תלוי בדיון הטענה שאם לפ"י ההלכה רשאי היה להכנס את כלבו או חייבים המצלילים בזקיין ואם לפ"י ההלכה אסור היה לו להכנס את כלבו או יהיו פטוריים משללים דבר נזקיין. והשופט ביקש מאות רבינו לחזור את דעתו בנדון ההלכתי ורבינו אמר לנו כשלמדו פ"ק דיבמות בסוגיא דכבד בבית המקדש שאמר שלפי דעתו אסור היה להכנס את הכלב אל תוך בית הכנסת.

B. Weddings in a shul.

- שור"ת הייל יצחקaben העזר ב סימן צז - שאלת אם נכון להרשות לעשות חו"ק בבית הכנסת? תשובה ב"ה, מוצש"ק לס' תזריע, תש"ב. ה"כ יד"ג הרב הגאון הגדול המפורסם ראשון לציוון וכ"ש"ת ר' ב"צ מאיר חי עוזיאל שליט"א הרב הראשי לא"י שלום וברכה. הגעuni קונטרסו בציורף הקונטראס של הרה"ג הר"מ אירירה שליט"א בעניין חופה בבית הכנסת. הנה בפולין,ארץ מולדתי, ובליטה, וכפי הידוע לי בכל המדינות שהיו נכללות במלכות רוסיא עד המלחמה העולמית הקודמת, נהגו לעשות החופה תחת כיפת השמים ולא היה מקום לשאלת זו, אלא שבדרך כלל היומהדרין לעשותה בחצר בית הכנסת או סמוך לቤת הכנסת. וכשבא אבא מאירי צ"ל למדינת אנגליה, והביא אותו מכאן, שמה מצאנו שעושים החופה בבית הכנסת. ואמנם לא הייתה נוחה מזה לגמרי, אבל לא היה בכחו לשנות, כי כבר נהגו כך משנים רבות. וכן אני אחורי, אבל ממנו לחיים טובים ארוכים, כשנתמנתי לרבעוני הראשונה בעיר בעלפאסט מצאתי אותו המנג באירלנד, ולא היה בכחיו לשנות בשום אופן, אך לא הנחתי שם להנהיג לנגן בשעת החופה בפוס הרמוניים ואפילו בפינאן, פסנתר. ואולם כאן בארצנו הק' הרי ת"ל אין לנו מנהג רע זה וכל המשנה ידו על התחרותה. לא מיבעי אצל האשכנזים שאין לשנות ממנהגם לעשות החופה תחת כיפת השמים, אלא אפילו אצל הספרדים שאינם מקפידים על כך ועושים החופה בבית, ודאי שעליינו להתנגד לחදשות לעשות החופה

והנה אין להאריך בדבר זה שכבר האריך בזהו הגאון הצדיק ר' ח"מ ז"ל בשדי חמד מערכת חתנו וכלה וחופה וכמעט שלא הניח מקום להתגרר בו, ופשט וברור שעליינו למנוע דבר זה מכמה טעמים המפורטים שם. ואני מוסיף, שהרי אפילו בנימ קתנים אסור לנשך בבית הכנסת או"ח סי' צ"ח), ובחופה اي אפשר למנוע מהתנסחות מגונה, שלא רק החתן והכלה מתנסחים אלא גם הקרים וידידים אנשיים ונשים, וכי בזיוון וקצף ואיסור ממש של קרבה דעריות ונדה בבית המקודש לעובדותה'. ואני הייתה מזהיר תמיד בחוץ לארץ בכתב ובבעל פה שלא יתנסקו, ופעמים שהיו שומעים לי, אבל פעמים רבות לא שמעו והייתי מיצר על זה מאד.

2. شو"ת משנה הלכות חלק ט סימן רבב ד"ה וכ"ש כי - וכ"ש כי בעוניה הניגו במדינה זו לעשות נישואין במלוונים (האטעלס בלע"ז) שכולם מלאים טומאה וזימה שעיריים ירകדו שם וע"פ רוב לפני כמה שעות הי' במלון בחדר הזה איזה משחק של ניבול פה והפרקות ובעעה אחרות נכסים החתן וכלה לעשות קידושין מקודשת ליל בקדושה ובטהרה ותחלה נשואין של אלו בקהלולא הוא ובמקומות המוקלקל ולפעמים אפילו אסור בנסיבות אלו לברך מפני הצורות שישנם שם מצויריים על הכתלים וזה כבר כתבתי מזה בספריה משנה הלוותות ותמהתי למה באמת שותקים גדולי ישראל על זה ולא די אלא שבעצם ג"כ עושים חתנות מבניהם במלוונות כאלו והרי עכ"פ מבואר מדברי מרן הח"ס ז"ל שלחופה בעי מוקום מיועד לתפלה, וכלי האי ואולי, ואולי מהאי טעמא בעוניה כמה מה חתנות שאחריתון, כמו שהן ולמה לדבר הרבה מזה, עכ"פ מבואר מדברי מרן הח"ס דחופה צריכה להיות דוקא במקומות מיועד לתפלה וברכה ולא ידענא למה כ"כ מקפידין שייהי תחת כיפת הרקיע על מנת אשכנז שעישון החופה תחת כיפת הרקיע לפי מנהגם שניגו במא"ין הנ"ל דהיל' לעשות החופה בבית הכנסת עד שהמציא תי' דבচazar ביה'כ"ג נמי מקודש ומוקם מיועד לתפלה הוא ובלאו הכי הי' ס"ל דיותר טוב לברך ביה'כ"ג למאן דעשה מא"ין הנ"ל וא"כ ה'כ"ג אם פותחין הג' ולבו לשםיים הי' אפשר דיויתר טוב ביה'כ"ג מלילך לאיזה מקום באטעל שאפילו ליכנס בפרוזדור הוא בכלל אביזרייהו דעריות וד"ל.
 3. Rav Moshe Feinstein - הנה במה שבעירו עשוין - סימן צג - החופה בבית הכנסת ולא תחת השמים מכנהו שכותב הרמ"א אה"ע סי' ס"א וכמו שניגו במקומותינו אם רשאי הרב לילך לשם לסדר הקידושין ואם לא יילך יש לחוש שיסלקוهو ופסיד פרנסתו. פשוט וברור שאף بلا חשש שיסלקוهو לא רק רשאי לילך אלא אף שמחוייב לילך כי עליו מוטל לראות שהיו הקידושין כדין התורה וגם מצד התcheinנות להקהל שזהו מהתcheinיות הרב להקהל, וכן עשוין רבנים גדולים ונאים גם בנואו יארך שג"כ יש שעושין החופה בבתים והולכים לשם לסדר הקידושין וגם בשבייל קריבות ומריעות. כי לעשות החופה תחת השמים הוא רק שניגו לטימן ברכה ואין זה תקנת חכמים וגם לא מנהג מצד איזה דין וחושש איסור או עניין מוצה שיתחשב העובר על זה ועושה החופה בבית לעברינו ולא עדיף מברכה שתקנו חז"ל לישא ברביעי כדי שתבעל בחמייש ומספרש ריש כתוכבות בתוס' דבשביל ברכה לא מיקרי עברינו דהוא רק עצה טובה בעלמא וכ"ש מנהגים שהם רק לברכה שאין לה מקור מחז"ל שודאי הם רק עניין עצה טובה ולא מיקרי עברינו. וגם מ"ש טימן ברכה זה מהטימן ברכה שכותב הרמ"א בס"ד סי' קע"ט שלא לישא אלא בתחלת החדש שכמעט רוב העולם אין נזהרין זהה רק ייחדים ולכן ח"ז להחשים לעברינים ורשאים לילך לחופה כזו אף بلا שום חשש הפסיד.
- כשהוא בכוונותם ללימוד מדרכי הגויים וגם בהן לא אמר שאסור אלא אמר עליהם ואשר לא חפש בברכה ונרחק מהם מתקוין ללמד מדרכי אומות העולם אשר לא נתרבו בכוכבים מזודוגים זיווגיהם בבית תפלים יהיה כמוותם, לשלוון זה אינו איסור אלא שאין דעת חכמים נוחה מהם. וגם דבר זה מסתבר שלא כתוב זה החות"ס אלא במקומו שהותחלו אז הרשעים שبشם רעפארמער נקרוא לעקור כל מהגאי ישראל והרבה עיקרי תורה ושביל זה רצוי להנигג לעשות ביה'כ"ג ולשנות המנהג שעושים תחת השמים لكن כתוב עליהם אשר לא חפש בברכה אבל אם מה שאיינו רוצה תחת השמים הוא שלא בכוונות רעפארם לא אמר זה. וכן לא מצינו שיאמר זה על מי שניגא בסוף החדש שאינו חפש בברכה ואדרבה הרי אף טימן ברכה שתקנו חז"ל ליכא בזמןנו ועוד בזמן הראשון מיש מקפיד דהא Ashe ניטת בזמןנו בכל יום כדייאתא בש"ע סי' ס"ד והוא בשבייל ברכה היה לו להקfid לישא ברביעי והפנ"י עמד בזה והפ"ת סק"ו הביאו עכ"פ למעשה אין חוששין אף לברכה דקבעו חז"ל וא"כ כ"ש לטימני ברכה דהניגו זמו רב אחר הגאנינס כי בימי התוס' והרא"ש לא היה עדין מנהג זה כי בתוס' ורא"ש סוכה דף כ"ה כתבו רק שלפעמים אפילו ברחוב העיר כשהם מ Robinson מברכין בברכת נישואין. ופלא על

החות"ס שכותב שבעל התוס' הנגנו זה ואולי כוונתו על תלמידי תלמידיהם. ואף לעשות בבייח"נ אין לאסור מצד שאואה"ע עושין החתונות בבית תפלה מארח דאין זה כמוהם שהוא בבית הכנסת שלנו ועיקר תפלה יוכית. וכדוחין שעשו הקדמוניים עיקר הנישואין בבייח"נ שהוא החופה עם הרכות על הבימה כדהביה גם החות"ס. עכ"פ אף להחת"ס לא היה איסור על הרוב מלסדר קידושין בחופה שבבייח"נ אף בזמנו שהיה בזו קצר חש רעפארם ואף על החתן וכלה והמחותנים אמר רק מניעת ברכה ובזמןנו ליכא גס זה ולכן צרך הרוב לילך לסדר הקידושין שמחוויב הוא מצד התחייבתו ומצד לראות שהיא_CD. ואף בשביל קריבות ומריעות ליכא איסור ולא מدت חסידות, ידידו, משה פינשטיין

- C. Paroches. שות הר צבי אורח חיים א סימן פה ד"ה וממאי טעמא - ומהאי טעמא - הלאו דלא תביא תועבה אל ביתך שלא יהיה בבית הכנסת מושם שאינו בכלל ביתך וכדייא ביוםא (דף יא ע"ב) לעניין מזווה שחכמים פוטרים ביהיכ"נ מזווה אם אין שם בית דירה, ומפרשי"י שם (דף יב) ממשמע שטעם של חכמים שפוטרים ביהיכ"נ מזווה הוא משום שאין לו בעליים מיוחדים لكن לא היו בכלל ביתך, שכותב שם בד"ה דברכים וז"ל: דברכים שהוא מקום שוקים ומתקבעים שם ממקומות הרבה והוא עשוי לכל הבא להתפלל ואין לה בעליים מיוחדים, (לשון הגمراה שם) דף יא ע"ב: מהו דעתמא ביתך ולא בתיהם, שאין בהם בית דירה. אולם ברמב"ס ה' מזווה ממשע שטעם הפטור של מזווה בבייח"נ הוא משום דהוה כלשכות והעוזרות שאין בהם בית דירה שפטורים לפי שהם קודש) ומה בית שהוא חול אף כל שהוא חול יצא אלו שהם קודש. יעוץ בשות חת"ס (יור"ד סימן רפאנ שנשאל ע"ז שכותב הרמב"ס שביהיכ"נ פטור ממזווה מפני שהוא קודש ובגמריא יומא ליטא האי טעמא, ועוד הרי ביהיכ"נ קדושתו מדרבנן ואיך יפטור מזווה מפני קדושתו והшиб שם החות"ס ותוון תירוצו הוא שאפילו להסבירים שאין קדושת ביהיכ"נ מן התורה מ"מ דירת גבורה היא ש"ד אלקי בא בו ושוכן בתוכו. ובמזווה כתיב בבית הינו דירת חול ולא דירת גבורה, וכן אין יש בה בית דירה גם להדיות מקרי ביתך, אבל כל שהשכינה שרויה בתוכה ולא הדיות כמו ביהיכ"נ שאמרו חז"ל במס' מגילה ואהייה להם מקדש מעט אלו בתים ננסיות, הרי היא דירת גבורה ולא הדיות.
- D. Flags/Magen Dovid. שות אגרות משה אורח חיים חלק א סימן מו - בעניין ביהיכ"נ שהעמדו שם הדגלים מהא"ב וממדינת ישראל בשביב זה אין רוצים אחדים להתפלל שם אם יש בזה ממש י"ט תמו תש"ז. מע"כ יידי הרב הגה"ץ מוהר"ר ישכר בעריש היילפערן שליט"א הנקר אדמור"ר מרירישא ובויטש. הנה בדבר ביהיכ"נ שנבנה כדי לקדשות ביהיכ"נ וכבר התפללו בו הוא בקדושתו אף אם נעשה שם עבירה מהמש ונניי קלון, כמפורט במג"א בהיא עובדא שמצוות המשעה ביהיכ"נ עבירות נזונות שמ"מ לא נתחלה קדשות ביהיכ"נ בכך. ומוכרחין לומר שאף בשעת העבירה לא ירצה מקדשתה,adam ירצה מיהקדשה אח"כ וזה הנידון היה תיכף כשנעשתה העבירה אם יתפללו שם כבמullet קדשות ביהיכ"נ, אלאDOI הדקדשה שנעשה ביהיכ"נ אינה יורדת שוב אף שלא מתנהגים שם בקדושה ואך כשבושים שם עבירות ונניי קלון. וא"כ אף אם נימא דהעמדת הדגלים ביהיכ"נ הוא דבר אסור לא נתחללה הקדשה בכך וудיף להתפלל שם מלעשות מניין במקום חול כמו בכל ביהיכ"נ. ובעצם לא מובן איזה איסור ממש יש בהעמדת הדגלים הא ליכא איסור להכניס דברים שהם חולין אף שאין בהן שום צורך להבייח"נ אף בנבנו בלא תנאי וכל שכן בנבנו על תנאי כתמי ננסיות שלנו, ואך שאלו שעשו זה לדגל וסימן למידנית ישראל והוא רשעים, מכל מקום הא לא החזיקו זה לדבר קדוש, שנימא שיתה חש גירה דעבדה זרה, וידעו לכל שעשו זה לסייעם בעלמא והוי זה הכל דבר חול. וגם דגל אה"ב שהוא ג"כ שם מוכיח שלא הכניסו זה בשביב שמחביב זה לדבר קדוש אלא שהו לא לסייעם על מנת הילוי ביהיכ"נ שמחביב מדינה זו ומדינת ישראל וחפצו להראות זה במקומות רואים. וכן אף שודאי לא מן הראי הוא להכניס ביהיכ"נ שהוא מקום קדושה וכ"ש אין להניחו שם בקביעות וכ"ש לא אצל ארון הקודש, אבל איסור ממש לא שייך לומר ע"ז אלא שהוא עניין הベル ושתות, ואם אפשר באופן של שלום לסליקם מביהיכ"נ היה זה דבר טוב אבל לעשות מחלוקת בשביב זה אסור. וכך היה כי בלא מחלוקת לעקור עניין הדגל כדי שלא יהיה זכרו למשעה הרשעים היה ג"כ אולי נכוון לעשות, אבל ח"ז לעשות מחלוקת בזה. וכן אין שורצים לעשות בשביב זה מניין במקומות אחר וחושבים שעשויים בזה דבר גדול אין עושים כהוגן ורק הוא עניין פוליטיקה/politika/ מצד היצר והשטן אשר בעזה"ר מפרק בין עד אשר יرحم ה' וישלח לנו הגואל צדק ויראה עליינו רוח ממורים ללבת בדרך התורה והאמת לבלי לננות ימין ושמאל. ידידו, משה פינשטיין